

i popularizačních dílech. U odborných publikací rád zpracovával obsažné rejstříky, v jejichž sestavování je mistrem (např. Kučera, Hromas, Skřivánek: *Jeskyně a propasti v Československu*, 1981, ale i četné další).

Josef Rubín je také zkušeným fotografem. Fotoaparát ho provázal na všech menších i větších cestách. Jeho krajinářské a geografické snímky najdeme v množství knižních publikací a časopiseckých článků jeho vlastních i z pera jiných autorů. Počty publikovaných fotografií z domova i ze zahraničí daleko překračují tisícovku, asi se blíží dvěma tisícům, a snad ani nejdou spočítat.

Jeho aktivity se však zdaleka nezaměřovaly jen na redakční a publikační činnost. Josef Rubín aktivně pracoval v tehdejší Československé společnosti zeměpisné (později geografické). Po několik let byl členem jejího ústředního výboru i výboru Středočeské pobočky. Zejména však od roku 1964 plných dvacet let, do roku 1984, pracoval jako výkonný redaktor čtvrtletníku *Sborník Československé společnosti zeměpisné*. Když jsem po něm tuto funkci přebíral, byl *Sborník* hlavně jeho zásluhou konsolidovaným, dobře etablovaným vědeckým časopisem.

Kromě toho byl Josef Rubín členem ještě dalších redakčních rad, například časopisu *Za krásami domova*, *Zeměpis ve škole* nebo *Turista*. Aktivně se podílel na činnosti *Tisu – Svazu na ochranu přírody a krajiny*, *Společnosti Národního muzea*, *České speleologické společnosti*, klubu novinářů píšících o cestovním ruchu při Syndikátu novinářů ČR atd.

Za svou činnost byl jubilant vícekrát po právu odměněn různými čestnými uznáními a medailemi, například Čs. společností zeměpisnou, Sborem ochrany přírody při Společnosti Národního muzea, Českou speleologickou společností, Klubem českých turistů, nakladatelstvími *Academia* a *Olympia*.

Rubínovu biografii lze najít v článku prof. V. Krále *Josef Rubín šedesátníkem* (ve *Sborníku ČGS*, 1986), v publikaci J. a M. Martínkových *Kdo byl kdo – naši cestovatelé a geografové* (1998), v Tomešově *Českém biografickém slovníku XX. století* (1999), ve vlastním životopisu *O vlastním životě* vydaném Tisem – Nezávislým sdružením přátel přírody (2006) a v *Almanachu českých novinářů* M. Sígla (2008).

Tak Pepíku, přejeme Ti ještě hodně dalších let v plném zdraví a elánu, kterým jsi vždy oplýval.

Milan Holeček

85. Životní výročí dr. Břetislava Balatky

Neuvěřitelně rychle uplynulo pět let od doby, kdy jsem měl vzácnou možnost komentovat v tomto časopisu 80. životní jubileum významného českého geografa dr. Břetislava Balatky (Informace ČGS 2011, 2, 85–88), uvést jeho hlavní životopisné údaje a souhrn rozsáhlé odborné práce. Připomeňme tedy i nyní, že Břetislav

Balatka (nar. 11. ledna v Benešově u Semil) absolvoval přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy v Praze v roce 1954, poté působil 38 let v geograficky zaměřených výzkumných institucích ČSAV a v roce 1993 se stal vedoucím vědeckým pracovníkem katedry fyzické geografie a geoekologie PřF UK v Praze.

O geografickém díle Břetislava Balatky bylo již dříve napsáno několik článků, které vyzdvihují zejména jeho geomorfologické výzkumy zaměřené na vývoj říční sítě a fluvialních akumulací v českých zemích a na fyzicko-geografické práce o vybraných oblastech Českého masivu. Dále byla dokumentována rozsáhlá publikační aktivita Břetislava Balatky v podobě desítek odborných článků, map a knih (viz Příbyl 2001) a také mnoha svazků výzkumných zpráv a bohaté populárně-naučné, recenzní a editorské činnosti. Avšak v době, kdy mladší generace (nejen) přírodovědců spěchají co nejdříve spočinout v atraktivních, avšak úzce zaměřených specializacích, je aktuální připomenout zejména široké spektrum odborných zájmů jubilanta. Jeho rozsáhlé a precizní (dříve se také říkalo encyklopedické) znalosti v řadě oborů věd o Zemi a zcela mimořádné pedagogické schopnosti byly uplatňovány při četných univerzitních přednáškách, seminářích, terénních exkurzích a v průběhu výchovy diplomantů a doktorandů. Připomeňme také, že Břetislav Balatka (převážně ve spolupráci s Jaroslavem Sládkem a Jaroslavou Loučkovou) věnoval kromě fluvialní geomorfologie českých zemí značnou pozornost geomorfologickému vývoji České křídové tabule, včetně jejího unikátního pískovcového reliéfu a vývoji povrchových tvarů dalších vybraných oblastí Českého masivu. Pozoruhodnými odbornými tématy jubilanta byly výzkumy pseudokrasových jevů na neovulkanitech a krystalinických horninách a také v české krajině významného fenoménu svahových pohybů a procesů. Spolu s Jaroslavem Sládkem se v 60. a 70. letech 20. století zaměřili na (v současné době velmi aktuální) problematiku srážkových a odtokových poměrů ve vztahu ke změnám vodnosti českých řek, včetně mimořádných událostí tohoto druhu. Dlouhodobě se Břetislav Balatka spolu s kolegy z Geografického ústavu ČSAV zabýval koncepcí různých druhů geomorfologického mapování, včetně vytváření jejich legend, dále aktualizacemi orografického členění a charakteristice historicko-genetických typů reliéfu českých zemí.

Tvůrčí odpočinek se po dosažení 70 let u Břetislava Balatky rozhodně neuplatnil, bylo tomu právě naopak. V prvním desetiletí 21. století tento klasik české fyzické a regionální geografie podstatně přispěl k úspěšné činnosti badatelsky zaměřeného Výzkumného centra dynamiky Země (VCDZ), v němž byly řešeny dlouhodobé projekty „Experimentální výzkum dynamiky Země a jejího povrchu“ a „Recentní dynamika Země“. Vědecký program VCDZ sdružoval odborné týmy z Výzkumného ústavu geodetického, topografického a kartografického Zdi by s observatoří Pecný, Stavební fakulty Českého vysokého učení technického v Praze, Přírodovědecké

fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Astronomického ústavu Akademie věd České republiky s observatoří Ondřejov a Ústavu struktury a mechaniky hornin Akademie věd České republiky v Praze. Břetislav Balatka byl klíčovým pracovníkem odborného týmu, který se zabýval dynamickou a evoluční geomorfologií. Měření a sledování geodynamických procesů a jevů geodetickými, geologickými a geofyzikálními metodami, včetně dálkového průzkumu Země, je totiž nezbytné integrovat s jejich geomorfologickými a fyzicko-geografickými interpretacemi. Pouze tento metodologicky a poznatkově náročný komplexní přístup umožňuje ve vybraných lokalitách identifikovat evoluční rysy dynamiky Země v paleogeografickém a/nebo prognostickém kontextu globálních a regionálních změn přírodního prostředí. Příkladem postupně publikovaných výsledků těchto integrovaných geovědních výzkumů, na kterých se Břetislav Balatka rozhodujícím či podstatným způsobem podílel, je koncepční model a zpracování morfografického a typologického členění české části Českého masivu (resp. České vysočiny), dále geomorfologické a paleogeograficky zaměřené práce ve střední části povodí Sázavy a v oblasti Prahy. Tyto regionální geomorfologické studie byly zaměřeny zejména na identifikaci projevů kvartérní tektonické aktivity, svahové pohyby a další druhy přírodních ohrožení. V současném období výzkumné práce se Břetislav Balatka věnuje aktuálnímu tématu korelace morfostratigrafie říčních akumulčních teras Českého masivu s evropskou sekvencí moderní stratigrafické klasifikace kvartéru. Pokračuje také na interpretačním zpracování vlastních dlouholetých geomorfologických výzkumů v povodí Ohře, což je nesporně jedno z klíčových území pro poznávání integrace tektonické aktivity a změn klimato-morfogenetických podmínek při vývoji přírodního prostředí střední Evropy během mladšího kenozoika.

Závěrem mi dovolu,te, abych dr. Břetislavu Balatkovi spolu se srdečným blahopřáním k jeho 85. životnímu výročí vyslovil také poděkování za několik desetiletí úspěšné výzkumné a pedagogické práce na katedře fyzické geografie a geoekologie PŘF UK v Praze.

Jan Kalvoda

Vybrané publikace dr. Břetislava Balatky v období 2003–2016

(Poznámka: Podrobný soupis publikací Břetislava Balatky z let 1956–2001 byl uveden v příloze článku Václava Příbyla (2001): Břetislav Balatka, Seventy-Years Old. RNDr. Břetislav Balatka, CSc. sedmdesátiletý. *Acta Universitatis Carolinae, Geographica*, XXXVI, 2, 5–18.)

BALATKA, B., PŘIBYL, V. (2003): Morphostructural analysis and geomorphological development of the Nedvědička River Valley near Pernštejn. *Acta Universitatis Carolinae, Geographica*, XXXV, Supplementum, 211–224.

BALATKA, B. (2004a): Přírodní památky, rezervace a parky. In: Rubín, J. a kol.: Národní parky a chráněné krajinné oblasti ČR. Olympia, Praha.

- BALATKA, B. (2004b): Úvod. Geomorfologická charakteristika. In: Zahradnický, J., Mackovčín, P. (eds.): Plzeňsko a Karlovarsko. Chráněná území ČR, sv. XI. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 9–12, 23–39.
- BALATKA, B. (2006): Nejvyšší horské oblasti (Balatka, Rubín, 41–55), Dosud nespoutané vodní toky (90–98), Hluboká údolí, soutěsky a kaňony (108–119), Pískovcová skalní města (151–159). In: Rubín, J. (ed.) a kol.: Přírodní klenoty České republiky, Academia, Praha.
- BALATKA, B., KALVODA, J. (2006): Geomorfologické členění reliéfu Čech. Geomorphological regionalization of the relief of Bohemia, Czech Republic (3 mapy 1 : 500 000). Kartografie Praha, a. s., Praha.
- BALATKA, B., ŠTĚPANČÍKOVÁ, P. (2006): Terrace system of the middle and lower Sázava River. Geomorphologia Slovaca, 6, 1, 69–81.
- BALATKA, B. (2007): River terraces and the Sázava Valley evolution. In: Goudie, A. S., Kalvoda, J. (eds.): Geomorphological Variations. Nakladatelství P3K, Praha, 361–386.
- BALATKA, B., KALVODA, J. (2008): Evolution of the Quaternary river terraces related to the uplift of the central part of the Bohemian Massif. Geografie, 113, 3, 205–222.
- BALATKA, B., RUBÍN, J. a kol. (2009): Údolí, soutěsky a kaňony v Čechách, na Moravě, ve Slezsku. Olympia, Praha.
- BALATKA, B., KALVODA, J. (2010a): Kvartérní terasy řeky Želivky. Geografie, 115, 2, 113–130.
- BALATKA, B., KALVODA, J. (2010b): Vývoj údolí Sázavy v mladším kenozoiku. Edice Geographica, sv. 1. Česká geografická společnost, Praha.
- BALATKA, B., GIBBARD, P., KALVODA, J. (2010a): Morphostratigraphy of the Sázava river terraces in the Bohemian Massif. Acta Universitatis Carolinae, Geographica, XLV, 1–2, 3–34.
- BALATKA, B., GIBBARD, P., KALVODA, J. (2010b): Evolution of the Sázava valley in the Bohemian Massif. Geomorphologia Slovaca et Bohemica, AV SR, X, 1, 55–76.
- BALATKA, B., KALVODA, J., GIBBARD, P. (2015): Morphostratigraphical correlation of river terraces in the central part of the Bohemian Massif with the European stratigraphical classification of the Quaternary. – Acta Universitatis Carolinae, Geographica, 50, 1, 63–73.
- KALVODA, J., BALATKA, B. (2016): The Geomorphological Evolution and Environmental Hazards of the Prague Area. – In: Pánek, T., Hradecký, J. (eds.): Landscapes and Landforms of the Czech Republic. World Geomorphological Landscapes. Springer Verlag, Heidelberg, Berlin, 43–57.

Prof. Arnošt Wahla 80

Ani se tomu nechce věřit, ale čas, který nám všem ubíhá stejně rychle, posunul Arnošta z Pardubic (ano, tam v městě perníku se narodil) už na práh deváté dekády života. Navíc života plodného a tvořivého, v němž poznal spoustu skvělých lidí, kteří ovlivnili jeho profesní dráhu, a na které teď už jako vážený senior rád vzpomíná. Tak tomu bylo i na semináři didaktiků geografie z Česka, Slovenska a Polska, který jsme na jaře na jeho počest uspořádali na Ostravské univerzitě. Právě s ní a s její předchůdkyní Pedagogickou fakultou je spojena jeho aktivní akademická dráha didaktika geografie. Do Ostravy přišel v roce 1972, v době, kdy na katedře bylo 6 lidí, kteří každoročně do života vypustili cca 30–40 učitelů geografie v kombinaci s ruštinou nebo tělesnou výchovou. Všechny ty absolventy znal z praxí z nás